

Anbefaling virksomhetsstyring i instituttsektoren

Bakgrunn

Forskningsrådet meldte mai 2015 at en ønsker å trekke seg ut av direkte styreoppnevning i sektoren. Forskningsrådet og FFA etablerte en felles arbeidsgruppe som utarbeidet en omforent anbefaling, der hovedregelen er at

1. Det aksepteres at NFR trekker seg ut av direkte styreoppnevning og andre "eierskapsroller" i instituttene
2. Instituttene anbefales å gå i dialog med evt. andre styreoppnevningende organer og etablere en valgkomite for å sikre helhetlig sammensetning av styret, dvs enten
 - a) Valgkomite som har mandat til å innstille til styreoppnevningende organ, eller
 - b) Valgkomite, evt. annen benevning, som også har mandat til å oppnevne styret
3. For institutter som ønsker det, kan Forskningsrådet delta i valgkomite etter a) eller b)

I kjølvannet av dette har en arbeidsgruppe i FFA utarbeidet følgende anbefaling for virksomhetsstyring i instituttsektoren, som institutter kan støtte seg til om de ønsker det.

Arbeidsgruppen har vært sammensatt av:

Lars Holden, NR og FFA styret
Merete Hofshagen, VI
Tanja Storsul, ISF
Karl Gunnar Sanda, Telemarksforskning
Norunn Myklebust, NINA

Agnes Landstad har vært sekretær for arbeidsgruppen. Gruppen har benyttet seg av juridisk bistand fra Christian Hambro.

Arbeidsgruppens anbefaling har vært på høring blant instituttene vinteren 2017, er behandlet i styret i FFA 23.mars 2017 og lagt fram for årsmøteseminar i FFA 3.mai 2017. Anbefalingen vil bli justert pba erfaringer, lovendringer og endringer i rammevilkår underveis.

1 Innledning

FFA har gjennom arbeidet med Forskningsrådets styringsrolle overfor forskningsinstituttene, erfart at virksomhetsstyring i forskningsinstituttene fungerer ulikt. På samme måte som FFA har utarbeidet veileder for instituttene i H2020 (2014) og for instituttene arbeid med forskningsetikk (2015), er det nå utarbeidet en anbefaling for virksomhetsstyring, til inspirasjon og støtte for forskningsinstituttene.

Dokumentet inneholder anbefaling for god og effektiv virksomhetsstyring som instituttene kan velge å følge om de ønsker det. Det enkelte institutt må eventuelt gjøre nødvendige tilpasninger til sine behov.

Det er tatt utgangspunkt i "[Anbefaling vedrørende god ledelse og styring av stiftelser](#)" fra [Stiftelsesforeningen](#) og "[Norsk anbefaling til eierstyring og selskapsledelse](#)" fra [NUES](#)¹, og tilpasset disse til forskningsinstituttens virkelighet og behov. Viktige hensyn er fleksibilitet i forhold til ulike eier- og organisasjonsformer, størrelse og kompleksitet i instituttene, forskningsinstituttens selvstyre osv.

Hensikten med anbefalingene er å bidra til gode prosedyrer for styreoppnevning og funksjon for styret ved forskningsinstitutter, uten at det fører til mer byråkrati for instituttene. Anbefalingen bygger på [Lov om stiftelser](#), [Lov om aksjeselskap](#) retningslinjer og krav som gjelder [statlige forvaltningsorganer](#), bl.a. uttrykt gjennom [Økonomiregelverket i staten](#) og DFØs regler for [Forvaltningsorgan med særskilte fullmakter](#).

I dokumentet har vi benyttet henvisninger til [NOU 2016:21 Forslag til ny stiftelseslov](#), og ikke henvist til gjeldende lov. Forslag til ny stiftelseslov er på høring med frist 31.januar 2017. Endelig versjon av dokumentet vil bli oppdatert med henvisninger til ny lov.

2 Anbefalinger

I Overordnet

- a) Instituttet skal ha vedtekter der virksomhetens formål²,³ er beskrevet.
- b) Instituttets vedtekter og styringsdokumenter kan utfylle relevant lovverk for instituttet
- c) Instituttet skal følge [Retningslinjer](#) for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter.
- d) Instituttet bør praktisere åpenhet. Regler for oppnevning av styret, styrehonorar, valg av revisor, vedtektsendringer, likvidasjon og/eller disponering av verdier i instituttet ved nedleggelse, bør være offentlige.

II Styrets oppnevning og sammensetning

- a) Vedtektene bør fastsette hvilket organ som oppnevner styret og prosedyre for oppnevning.
- b) Styret bør ikke være selvoppnevne.
- c) Ett vedtektsfestet organ⁴ (valgkomite, rådsforsamling eller annen) bør foreslå, eventuelt også oppnevne, hele styret med unntak av ansattes representanter. Organet bør være oppnevnt av minst to eksterne institusjoner, av generalforsamlingen eller av et annet lignende organ.
- d) Ansatte bør ha rett til å velge minst en representant til styret, og flere når størrelsen tilsier det.⁶
- e) Daglig leder og andre ledende ansatte bør ikke være medlem av valgkomite/råd eller medlem av styret, men kan være sekretær for valgkomite/råd.
- f) Styret bør ha minst tre medlemmer og gis en helhetlig og balansert sammensetning slik at det ivaretar instituttets strategiske interesser og behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Innstilling og oppnevning bør begrunnes.⁷

¹ [Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse](#)

² [Aksjeloven § 2-2](#)

³ [Stiftelsesloven § 15](#)

⁴ [Regnskapsloven §7-31](#)

⁵ [SL § 49](#)

⁶ [AL § 6-4](#) og [SL § 25](#) og [§26](#)

⁷ [AL § 6-1](#) og [SL § 24](#)

- g) Styret bør så langt mulig ha god kjønnsbalanse.⁸
- h) Daglig leder, styreleder og representanter for de ansatte bør gis anledning til å gi anbefalinger til valgkomite/råd.

III Styrets arbeid

- a) Styrets oppgaver bør beskrives i vedtekter, i styreinstruks eller annet dokument.⁹
- b) Innenfor rammen av vedtektene bør styret se til at instituttet har klare mål og strategier for sin virksomhet og minst en gang i året ta denne opp til vurdering.¹⁰
- c) Styret skal påse at instituttet har god styring og ledelse¹¹ og fastsette instruks og godtgjørelse for daglig leder.
- d) Styret bør beslutte hvem som kan binde instituttet rettslig utover den stillingsfullmakt som daglig leder har.¹²
- e) Styret bør klargjøre instituttets verdigrunnlag og i samsvar med dette påse at instituttet har retningslinjer for etikk og samfunnsansvar inkl. miljø, HMS og likestilling.
- f) Styret må påse at instituttet har system for risikostyring og internkontroll.¹³
- g) Styret bør tilstrebe at instituttet har en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.¹⁴
- h) Styret bør sikre at habiliteten ivaretas ved alle avgjørelser. Transaksjoner med nærstående til ansatte bør gjennomgås og vedtas av personer som er uavhengige.¹⁵
- i) Styret bør handle uavhengig av særinteresser.
- j) Styret bør se til at instituttet har ett styreoppnevende organ.¹⁶
- k) Styret bør evaluere sitt arbeid og sin kompetanse årlig.
- l) Godtgjørelsen til styret bør reflektere kostnadsnivået ellers i forskningsinstituttet og stå i rimelig forhold til arbeidet og ansvaret som følger med vervet. Godtgjørelse til styret bør ikke være resultatavhengig. Styret bør ikke selv fastsette sitt styrehonorar.

IV Rådsforsamling eller bedriftsforsamling

- a) I institutter med 200 eller flere ansatte, kan det velges en rådsforsamling eller¹⁷ bedriftsforsamling.

⁸ [SL § 27](#)

⁹ [AL § 6-23](#) og [SL § 40](#)

¹⁰ [AL § 6-12](#) og [SL § 55](#)

¹¹ [AL § 6-13](#) og [SL § 33](#)

¹² [AL § 6-31](#) og [SL § 46](#)

¹³ [AL § 2-3](#)

¹⁴ [AL § 3-4](#) og [SL § 20](#) og [§ 22](#)

¹⁵ [AL § 6-27](#) og [SL § 52](#)

¹⁶ I statlige forvaltningsorganer oppnevnes styret av eierdepartement og styreoppnevende organ ligger ikke til styrets ansvar

¹⁷ [AL § 6-35](#)